

l'orde de totes les parts qui són dins lo ventre, axí com dels budells e de la *mocha*, qui seran plens de matèria pura e neta e odorifera», Eiximenis (*Dones*, § 387, f° 262v2, ms. A = *moca* I, 265r1); i en una altra obra eiximeniana «axí com dels budells e de la *moca*» (*Cercapou*, ed. Miquel i Planes, lín. 1690) (igual en el *Confessionari* citat *DAG.*) on es deu tractar del mateix, puix que és en el tercer punt, «Del regne de Déu»; i en el *Facet, l'ars amandi* de fi S. xiv, es tracta de la dona ideal, si bé sembla dit en to una mica humorístic: «ne sia gran ne massa poca, / e que no aja ampla *moca*» (v. 1512, *Rom.* xv, 223, cf. 218): passatge que, té, per torna, l'interès de mostrar-nos que rimava amb ò oberta: endemés, d'acord amb el *Torc. d'Aversó* (§ 170), que el posa entre les rimes amb *o* plenisonant; i amb la pronúncia actual, que és així en cat. central (Bna., Maresme, 1920, 1930 etc.), i així ho confirmen a les Illes *AlcM* i el *DFgra.* («*moca* f.: las entranyas de peix, *treure sa moca*: esmocar, destripar») (manca a les fonts valencianes: *CRos*, Sanelo, *Escrig* 1851 i *MGadea*).

En fi, no és menys freqüent l'ús que es fa de la paraula en relació amb els animals sacrificats per carn: «ningun carnicer no gòs tenir les *moques* que farà per lo matí, sinó fins a tèrcia» en un doc. de Solsona a. 1434 (*BABL* xi, 321): es prohibeix que els carnisers que han mort animals de bon matí, conservin les tripes mortes fins més enllà de les 9 (tèrcia).

Hi ha algun ús figurat o translàtic: d'una persona molt magra diem que «no té ni tripa ni *moca*»; a la costa del Maresme anomenen *mòkas* els pescadors uns «núvols mig esgarriadots» que observen entre mar i cel, *StPol* (1931): justament per comparació amb la ventresca del peix, que s'escampa pel sòl de la barca o de l'indret on l'eixauguen o venen els palers o els altres peixaters; essent cosa meteorològica Fontserè es devia referir al mateix en posar *moca* com a acotació a la paraula *mar* del seu *DOrt*.

El campid. *mokka* 'ventresca' és manlleu del català, com tants noms sards referents a la pesca, *MLWagner* (*Arch. Stor. Sdo.* III, 391; *RFE* ix, 234). No té altre germà aquest mot, en les llengües romàniques, que l'oc. ant. *mauca*, que ja es documenta en dues fonts del segon quart del S. XIII: el *Donat Proensal* (d'Uc Faidit, c. 1240), que conté formes llgd., però més aviat de cap al Roine, i el glossa com «venter grossus»; i el *Jaufré*, que també és llgd. del Sud, on l'heroi, atacant el gegant Felon d'Albarna, que «és ample per los costatz, / e pel ventre gros et enflatz» explica «sí que-l bras d'outra en outra trauqua, / mais l'ausbercz li garí la *mauca*»; fora d'això només hi ha l'adjectiu *maucut* «ventruu» en Raimon de Miraval, que era carcassonès i no gaire més antic: «ieu l'agra dat caval *maucut*, / ab sela de Carcassona, / et entressenh et escut / de la cort de Narbona» (Rayn. iv, 169; *PSW* v, 147b).

Altreament aquesta forma amb *au*, i possiblement també amb referència indirecta a peix, i de riu (com els que ja hem vistos), sembla documentada en certa manera en rossellonès antic, en el que seria la més

antiga dada catalana del mot; car és sabut que en el període arcaic el rossellonès no havia confós encara ben bé els antics *au* i ò. En efecte a un home que posseïa i manejava uns molins a St. Esteve del Monestir, arran de la Tet, al NO. de Perpinyà, li deien de motiu «En *Mauca*» segons un ordonament reial de 1308: «fo adhordonat --- que l'exaugador d'amont, qui és al rech dels molís de Sent Esteve, dejós los molís d'En *Mauca*, değa hom livar --- e que'n Jacme Auriol hi aça 4 hòmens, e'n *Mauca* 2 hòmens, per moure lo sail e-l rasum qui és de intre lo rech [o sigui la brossa i embús que s'hi ha fet]; e que de vuy ad huit jorns, degen livar --- e que-y aça 2 hòmens dels molís bladers de Sent Esteve e --- dels molís d'En *Mauca* un home, e que --- J. A. ho değa fer saber a'n *Mauca* o al moner qui-y serà per él als molís --- e que veğa hom si-ls molís d'En *Mauca* engorgaran ---» (*RLR* VIII, 55, 56).

Justament avui *Mauca* és cognom provençal, i pot venir d'algun riberenc del Roine o d'un seu affluent, per raons semblants. Car és veritat que el *TdF* no ens dóna testimoni, de la vida moderna del mot en llengua d'oc, més que aquest i el nom d'un peix «vairon, *cyprinus phoximus* Lin., petit poisson de rivière»; si bé ho encapçala per la forma *maucho* (amb consonantisme del finès *ka > cha*) i en dóna una variant fonètica *mducho* que sembla correspondre al tractament fonètic de *au* en aqueix dialecte, hi afegeix la variant provençal *mauco*, però també ha de ser com a nom del peix puix que en cita el vers de Gaspar Zerbin (d'Aisen-Pr., 1590-1655, autor de *farces*): «Que mau-grat la caro de *mauco*!», comparant sens dubte l'aspecte malcarat d'algú amb unes ganyes de peix.

De tot això es dedueix, doncs, que la base etimològica ha de ser de la forma **MAUKA*, amb el tractament normal de -c- darrere *au* (com *AUCA* > oc. *auca*, cat. òca, *PAUCA* *pauca*, *pòca*), i amb el resultat *au/ò* del diftong que s'ha d'esperar en les dues llengües.

No s'ha donat altra etimologia del mot que la de Diez (*Wb.*, 637), que fundant-se només en la glossa del Donat Proensal, «venter grossus», es limita a dir «segurament germànic, puix que vol dir el mateix un neerlandès *moocke* de Kilian, al qual correspondria **mauche* en alt-alemany». Res més, perquè aquí s'han quedat, sense fer més comprovacions ni indagacions, *M-Lübke* (*REW* I, s, 5436) i *Gamillscheg* (*Rom. Germ.* I, 379; *RFE* xix, 232), sense més canvi que postular un gòt. **MAUKO* 'ventre' (**MAUKA*, Gam., que és igual) i qualificar esplèndidament de «holandès» el *moocke* de Kilian: és sabut que això no és més que un diccionari («*Etymologicon Magnum*»), publ. el 1588 pel flamenc C. Kilian de prop de Malines (uns 20 km. al S. d'Anvers).

Però no sembla que en holandès ni en cap altra varietat neerlandesa hi hagi altre nom del ventre que *buik* (= al. *bauch*) i *pens* (< fr. *panse*), ni hi ha article *moocke* o cosa semblant en els diccs. bilingües al meu abast ni en la grossa obra de Franck-Van Wijk-Van Haaringen. És possible que sota aquest hapax *moocke* s'amagui alguna alteració local del mot germànic per a 'ventre' (*bauch/buik* potser amb alguna